

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 22. studenog 2022.

Analiza presude

Mesić protiv Hrvatske
br. zahtjeva 19362/18

**nema povrede čl. 10. Konvencije – sloboda izražavanja
povreda čl. 6. – pravo na pošteno suđenje (nerazumna duljina trajanja postupka)**

*Miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja
bilo je „nužno u demokratskom društvu“
radi zaštite ugleda druge osobe koja je odvjetnik
i izbjegavanja „obeshrabrujućeg učinka“ na profesionalne dužnosti odvjetnika*

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, 5. svibnja 2022. presudio je da podnositelju zahtjeva nije povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja zajamčeno člankom 10. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija), ali da mu je zbog nerazumno dugog trajanja postupka povrijeđeno pravo na pošteno suđenje (čl. 6. Konvencije).

Protiv podnositelja zahtjeva, Predsjednika Republike Hrvatske (u razdoblju od 19. veljače 2000. do 18. veljače 2010.), odvjetnik, g. Jurašinović podnio je 22. siječnja 2007. tužbu Općinskom građanskom sudu u Zagrebu (dalje u tekstu: OGS) potražujući 70.000, 00 kuna naknade nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda. Naime, odvjetnik je tvrdio da je izjavom koju je podnositelj zahtjeva dao tijekom televizijske konferencije za tisak, a koja je glasila: „*Zašto taj odvjetnik koji je podnio kaznenu prijavu kaže da sam ja [H.P.-ov] politički patron, to vjerojatno on zna, ali ja bih mu preporučio da posjeti Vrapče kad dođe u Zagreb, jer se ljudima [poput njega] tamo može pružiti djelotvorna pomoć. To je sjajna prilika, neće ga puno koštati, a naši su liječnici poznati po svojoj efikasnosti.*“, njemu povrijeđen ugled i čast. Navedenu izjavu podnositelj zahtjeva dao je kao odgovor na upit novinara o kaznenoj prijavi koju je u Francuskoj taj odvjetnik podnio u ime svoje stranke protiv podnositelja, a u kojoj ga se opisuje kao šefa mafijaške organizacije čiji su članovi odgovorni za pokušaj ubojstva stranke odvjetnika. O navedenoj kaznenoj prijavi pisale su i razne dnevne novine, opisujući podnositelja zahtjeva kao „svojevrsnog političkog patrona naručitelja ubojstva“. OGS je 23. listopada 2008. presudio u korist odvjetnika. Povodom žalbe podnositelja predmet je vraćen na ponovno suđenje te je u ponovljenom postupku ponovno usvojen tužbeni zahtjev odvjetnika i podnositelju naloženo platiti 70.000,00 kn na ime nematerijalne štete. Presudu je potvrdio Županijski sud u Zagrebu u žalbenom postupku, ali je smanjio iznos naknade koju je podnositelj zahtjeva trebao platiti odvjetniku na 50.000,00 kuna. Ustavni sud odbacio je ustavnu tužbu podnositelja.

Pred Europskim sudom podnositelj zahtjeva je prigovorio da mu je presudom OGS-a (potvrđenom presudom Županijskog suda u Zagrebu) kojom mu je naloženo naknaditi g. Jurašinoviću štetu radi povrede časti i ugleda, povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja, kao i da mu je zbog duljine trajanja parničnog postupka povrijeđeno pravo na pošteno suđenje.

Članak 10.

Dopuštenost

Europski sud je ponovio da postoje rijetke i iznimne situacije kada uvredljiva izjava ne uživa zaštitu slobode izražavanja, ali samo onda kada izjava predstavlja bezobzirno klevetanje čija je jedina namjera uvrijediti. Za razliku od predmeta [Rujak protiv Hrvatske](#) u kojem su izjave podnositelja uglavnom bile vulgarne i uvrjedljive, u ovom predmetu podnositelj zahtjeva svojom izjavom htio je poreći ozbiljne navode iznesene protiv njega u kaznenoj prijavi koju je podnio odvjetnik g. Jurašinović u ime svoje stranke te se stoga ne može reći da podnositelj zahtjeva nije nastojao širiti informacije i ideje i da je njegova jedina namjera bila uvrijediti g. Jurašinovića. Stoga je Europski sud zaključio da je čl. 10. primjenjiv na ovaj predmet.

Osnovanost

Europski sud je najprije utvrdio da presuda OGS-a od 23. prosinca 2011. (kako je preinačena presudom Županijskog suda u Zagrebu) predstavlja miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja. Miješanje je bilo zakonito jer se temeljilo na odredbama Zakona o obveznim odnosima, a taj zakon ispunjava kvalitativne pretpostavke dostupnosti i predvidljivosti. To miješanje težilo je legitimnom cilju zaštite ugleda g. Jurašinovića.

Ispitujući je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“, Europski sud je ponovio da je njegov zadatak preispitati odluke nadležnih nacionalnih sudova kako bi utvrdio jesu li razlozi koje su naveli kako bi opravdali miješanje bili relevantni i dostatni. Važno je da su domaći sudovi primijenili načela sadržana u članku 10. i da su se pozvali na „prihvatljivu ocjenu relevantnih činjenica“ ([Perinçek protiv Švicarske](#)¹, [VV], st. 196.). Prilikom ispitivanja postoji li potreba za miješanjem u slobodu izražavanja u demokratskom društvu u interesu „zaštite ugleda ... drugih“ Europski sud utvrđuje jesu li domaće vlasti uspostavile pravičnu ravnotežu kada su štitile dvije vrijednosti zajamčene Konvencijom koje u nekim slučajevima mogu biti međusobno suprotstavljene – odnosno, s jedne strane slobodu izražavanja zaštićenu člankom 10. i s druge strane pravo na poštovanje privatnog života sadržano u članku 8. ([Axel Springer AG protiv Njemačke](#), [VV], stavak 84.). Međutim, da bi članak 8. Konvencije bio primjenjiv, napad na ugled osobe mora postići određenu razinu ozbiljnosti i biti takav da dovodi u pitanje osobno uživanje prava na poštovanje privatnog života.

U ovom predmetu Europski sud je utvrdio da je izjava podnositelja zahtjeva dosegla razinu ozbiljnosti koja može dovesti do miješanja u prava g. Jurašinovića. Takav zaključak Europski sud je utemeljio na više činjenica. Prvo, podnositelj zahtjeva izjavio je da je g. Jurašinoviću potrebno psihijatrijsko liječenje. Drugo, tu izjavu je dao dok je bio predsjednik države. Treće, razni mediji prenijeli su je širokoj publici. Prema tome, bez obzira na to je li tu izjavu trebalo shvatiti doslovno ili metaforički, ona je mogla ne samo narušiti ugled g.

¹ Sažetak presuda dostupan je na [hrvatskom jeziku](#).

Jurašinovića već i potaknuti predrasude prema njemu u njegovom profesionalnom i društvenom okruženju.

Europski sud je ponovio da u predmetima u kojima se suprotstavljaju pravo na ugled i pravo na slobodu izražavanja, od domaćih sudova se očekuje da važu/balansiraju/analiziraju preteže li pravo na slobodu izražavanja (čl. 10.) ili pravo na privatni život (čl. 8.) Konvencije sukladno kriterijima utvrđenima u sudskoj praksi Suda.

Ti kriteriji su sljedeći:

- i) Je li izjavom dan doprinos raspravi koja je od javnog interesa?
- ii) Stupanj poznatosti osobe na koju se izjava odnosi?
- iii) Prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi
- iv) Sadržaj, oblik i posljedice same izjave
- v) Težina izrečene sankcije

U predmetima kao što je ovaj, domaći sudovi mogu prilikom provođenja gornjeg testa biti obvezni uzeti u obzir određene dodatne kriterije, primjerice u ovom predmetu status podnositelja zahtjeva kao političara i visokog državnog dužnosnika i, s druge strane, status g. Jurašinovića kao odvjetnika.

Ako domaći sudovi primjenjujući gore navedene kriterije provedu test vaganja odnosno balansiranja koje pravo preteže, Europskom sudu trebaju snažni razlozi da vlastitim stajalištem zamijeni stajališta domaćih sudova (*Delfi AS protiv Estonije*² [VV], st. 138. – 139). Međutim, u ovom predmetu, iako su domaći sudovi naveli da se predmet odnosi na dva suprotstavljena prava, u svojem ispitivanju nisu uputili na relevantne kriterije i standarde razvijene u sudskoj praksi Europskog suda, već su predmet ispitali samo u smislu građanskog prava ne uzimajući u obzir njegove ustavne i konvencijske aspekte. Primjerice, nisu ispitali je li se izjava podnositelja zahtjeva odnosila na pitanje od javnog interesa niti su uzeli u obzir kontekst u kojem je dana. Domaći sudovi podnositeljevu izjavu su klasificirali kao izjavu o činjenicama, a ne kao vrijednosni sud, a svoju analizu ograničili su na činjenicu da je podnositelj zahtjeva natuknuo da se g. Jurašinovića treba liječiti od duševne bolesti ili poremećaja. Prema njihovom mišljenju, bilo je neprihvatljivo da bilo tko javno izjavi treba li se netko liječiti od takvih bolesti ili poremećaja jer je takvo pitanje isključivo osobna stvar svakog građanina. Ustavni sud također nije ispitao predmet s ustavnopravnog gledišta.

Budući da domaći sudovi nisu proveli test razmjernosti primjenjujući kriterije utvrđene u sudskoj praksi Europskog suda, Europski sud je sam proveo taj test i ispitao sljedeće:

(i) Poznatost i prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi

G. Jurašinović nije bio javna osoba prije nego što su hrvatski mediji objavili informacije o dijelu sadržaja kaznene prijave niti je dao bilo kakvu javnu izjavu u vezi s podnositeljem zahtjeva. Kad su ga novinari kontaktirali, samo je potvrdio da je kaznenu prijavu podnio u svojstvu odvjetnika koji postupa u ime svoje stranke, te se suzdržao od daljnjih komentara. Iako je nejasno kako je sadržaj kaznene prijave došao do medija, g. Jurašinović porekao je da je otkrio te informacije. Stoga se ne može reći da je g. Jurašinović svjesno ušao u javnu sferu niti se njegova situacija može usporediti sa situacijom osoba koje se dobrovoljno izlažu pozornosti javnosti zbog svoje uloge političara, javnih osoba ili sudionika u javnoj raspravi o pitanju od

² Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#).

javnog interesa i od kojih se stoga zahtijeva da pokažu veću razinu tolerancije nego što bi se očekivalo od nejavni osoba te u odnosu na koje su prihvatljive šire granice kritike (*mutatis mutandis*, [Egeland i Hanseid protiv Norveške](#), st.62).

(ii) Sadržaj i oblik izjave te njezin doprinos raspravi od javnog interesa

Domaći građanski sudovi podnositeljevu su izjavu klasificirali kao izjavu o činjenicama, a ne kao vrijednosni sud. Stoga su odbili podnositeljevu tvrdnju da je njegova izjava bila isključivo metaforična i umjesto toga su je tumačili prilično usko i strogo doslovno. Međutim, s obzirom na činjenicu da ju je čak i g. Jurašinić shvatio kao oštru metaforu, Europski sud je zaključio da je sporna izjava doista bila metafora i da je kao takva predstavljala isključivo vrijednosni sud i stoga nije bila dokaziva. Prema mišljenju Europskog suda navodna umiješanost predsjednika države u pokušaj ubojstva i/ili njegove moguće veze s organiziranim kriminalom nedvojbeno su pitanje od javnog interesa. Podnositelj zahtjeva imao je pravo odgovoriti na takvu optužbu i braniti se. Ipak, on nije samo izrazio svoje mišljenje da je zamisao da on stoji iza pokušaja ubojstva i da je povezan s organiziranim kriminalom apsurdna, već je otišao korak dalje i uvredljivom izjavom pokušao diskreditirati g. Jurašinića, koristeći omalovažavajuće i drske izraze. Ništa ne ukazuje na to da podnositelj nije mogao poreći ozbiljne optužbe protiv sebe bez upotrebe spornih izraza. Vrijedajući g. Jurašinića osobno, podnositelj zahtjeva nije dao doprinos raspravi o pitanju od javnog interesa i prešao je granice prihvatljive kritike. Podnositelj je predmetnu izjavu dao dok je bio predsjednik države, a razni mediji prenijeli su je širokoj publici te je ona mogla nanijeti veću štetu ugledu g. Jurašinića.

(iii) Status podnosioca zahtjeva kao visokog državnog dužnosnika i status g. Jurašinića kao odvjetnika

Europski sud je u mnogim predmetima istaknuo važnost slobode izražavanja visokih državnih dužnosnika smatrajući da je, kako bi se zaštitilo njihovu slobodu govora u izvršavanju njihovih funkcija i održalo diobu vlasti u državi, prihvatljivo u demokratskom društvu da države dodjeljuju funkcionalni imunitet svojim šefovima država ([Urechean i Pavlicenco protiv Republike Moldavije](#), st. 47). S druge strane, riječi koje su izgovorili visoki državni dužnosnici imaju veću težinu, a napadi visokih državnih dužnosnika na ugled odvjetnika i ismijavanje odvjetnika kako bi ih se izoliralo i narušilo njihov kredibilitet, kao što je to podnositelj zahtjeva učinio u ovom predmetu, često su jednako djelotvorni u sprječavanju odvjetnika u izvršavanju profesionalnih dužnosti kao i prijetnja.

(iv) Posljedice izjave i težina sankcije

Iako se iznos naknade nematerijalne štete u iznosu od 50.000,00 koji je podnositelju naloženo platiti može smatrati znatnim, izjava podnosioca zahtjeva ne samo da je bila štetna za ugled g. Jurašinića već je mogla imati i „obeshrabrujući“, odvracajući učinak na njegovo izvršavanje profesionalnih dužnosti odvjetnika. Stoga je dosuđena naknada štete u ovom predmetu, unatoč znatnom iznosu, bila prikladna sankcija za neutraliziranje tog obeshrabrujućeg učinka i razmjerna legitimnom cilju zaštite ugleda g. Jurašinića.

Uzimajući u obzir gore navedene kriterije, Europski sud je zaključio da je miješanje u slobodu izražavanja podnosioca zahtjeva bilo „nužno u demokratskom društvu“ radi zaštite ugleda g. Jurašinića i izbjegavanja „obeshrabrujućeg učinka“ na profesionalne dužnosti koje izvršavaju odvjetnici te da nije došlo do povrede članka 10. Konvencije.

Članak 6.

Ispitujući je li postupak radi naknade štete protiv podnositelja zahtjeva trajao nerazumno dugo, Europski sud je uzeo u obzir samo razdoblje nakon 13. ožujka 2013. budući da je zahtjev u dijelu u kojem se odnosio na razdoblje prije tog datuma nedopušten zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava. Naime, u odnosu na razdoblje prije 13. ožujka 2013. podnositelj je trebao podnijeti zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku temeljem Zakona o sudovima iz 2005. godine.

Uzimajući u obzir složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i nadležnih domaćih tijela kao i važnost predmeta spora za podnositelja zahtjeva, Europski sud je zaključio da je parnični postupak trajao prekomjerno dugo. Naime, odlaganja se mogu uglavnom pripisati domaćim vlastima jer su Županijskom sudu u Zagrebu trebale tri godine i sedam i pol mjeseci da odluči o žalbi podnositelja zahtjeva. Stoga je došlo do povrede čl. 6. Konvencije, te je Europski sud podnositelju zahtjeva na ime nematerijalne štete dosudio iznos od 2.000,00 EUR.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2022. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava